बालमोदिनी

सन्तोषस्य प्राप्तिः

•(सं) अम्बातनयः

पूर्वं कश्चन धनिकः आसीत् । अपारम् ऐश्वर्यम् आसीत् तस्य । गृहे पत्नीपुत्रादयः सन्ति, सेवकाः सन्ति, भोगसाधनानि सन्ति, सर्वविधानि आनुकूल्यानि अपि सन्ति । किन्तु तस्य जीवने अभावः तु - सन्तोषस्य । सन्तोषप्राप्त्यर्थं यद्यत् कर्तुं शक्यं तत्सर्वम् अकरोत् सः । तथापि सन्तोषः तु न प्राप्तः ।

अन्ते कश्चित् अवदत् - ''अस्मन्नगरं प्रति कश्चन संन्यासी आगतः अस्ति । तस्य मार्गदर्शनं भवान् प्राप्नोतु'' इति । एतत् अङ्गीकृत्य धनिकः तं संन्यासिनं गृहं प्रति निमन्त्रितवान् । संन्यासी धनिकेन कथितं श्रुत्वा अवदत् - ''भवतः ऐश्वर्यं द्रष्टुम् इच्छामि आदौ । सर्वं वस्त्रेण बद्ध्वा आनय'' इति ।

तदनुगुणं धनिकः कपाटिकास्थानि आभरणसुवर्ण-नाणकादीनि सर्वाणि वस्त्रेण बद्ध्वा संन्यासिनः पुरतः स्थापितवान् । संन्यासी बन्धनम् अपनीय सर्वं सकृत् दृष्ट्वा पुनः वस्त्रबन्धनं विधाय, तं बन्धम् उन्नीय ततः वेगेन पलायनम् आरब्धवान् । ऐश्वर्यं स्वीकृत्य पलायमानं संन्यासिनं दृष्ट्वा धनिकः क्षणं यावत् दिग्भ्रान्तः । सः झटिति - ''भोः, कपटसंन्यासिन्, तिष्ठ ! तिष्ठ !'' इति उच्चैः आक्रोशन् तम् अनुसृतवान् । संन्यासी वेगेन अधावत् । धनिकः महता कष्टेन तम् अन्व-धावत् ।

मुख्यमार्गेण, लघुमार्गेण, उपमार्गेण च धावन् संन्यासी अन्ते धनिकस्य गृहमेव प्राप्नोत् । तम् अनुसरन् धनिकः अचिरात् एव तत्र आगतः।

गृहं प्राप्तवते धनिकाय धनग्रन्थिं प्रत्यर्प्य - ''भोः ! प्रतिस्वीकुरु एतत् । किं तव ऐश्वर्येण मम ?'' इति अवदत् संन्यासी ।

धनिकः झटिति वस्त्रग्रन्थिम् अपनीय परि-शीलितवान् - सर्वाणि सन्ति वा न वा इति । सर्वाणि यथापूर्वम् आसन् तत्रैव । एतस्मात् धनिकस्य मुखं सन्तोषेण विकसितं जातम् ।

तदा संन्यासी अवदत् - ''अयि भोः, एतानि आभरणादीनि इतः पूर्वमपि तव समीपे आसन् । इदानीमपि तानि त्वत्समीपे सन्ति । वैशिष्ट्यं नाम पूर्वं यः न आसीत्, सः सन्तोषः इदानीम् अस्ति त्वयि । सन्तोषः अस्मासु एव तिष्ठति, न तु धनादिषु । धन-सङ्ग्रहमात्रेण तु सन्तोषः कदापि न भवति । अतः धनं वितर । दीनानां सेवां कुरु । परोपकारं चिन्तय । तस्मात् त्वया अपारः सन्तोषः प्राप्स्यते'' इति ।

तस्मात् दिनात् धनिकः सम्पत्तेः वितरणम् आरब्ध-वान् । ततः तस्य सन्तोषः दिने दिने अवर्धत ।